

Mètode follets

Índex

1. Descripció de l'etapa follets	4
1.1 Desenvolupament evolutiu en l'etapa Follets	4
1.1.1 Desenvolupament físic	4
1.1.2 Desenvolupament cognitiu	5
1.1.3 Desenvolupament de la personalitat	6
1.1.4 Desenvolupament en l'àmbit social	8
1.1.5 Desenvolupament psicomotriu i el joc com a eina educativa	9
2. Objectius generals de l'etapa	12
3. Pedagogia de l'acció	21
4. El compromís	23
5. El marc social i natural	25
6. La unitat	27
7. Les activitats	31
8. Ambientació i motivació	36
9. Tradicions	39
10. El paper de l'equip de caps	41

© Escoltes Catalans, 1999

Edita: Àrea de Comunicació
d'Escoltes Catalans

Disseny de la col·lecció:
faino comunicació

Impressió:
N.B. Comunicació, s.c.c.l.

Dip. Leg.: B-

Abril de 1999

document/15

Mètode follets

1. Descripció de l'etapa follets

1.1 Desenvolupament evolutiu en l'etapa follets (6 a 9 anys)

1.1.1 Desenvolupament físic

En aquesta etapa d'edat els infants fan canvis molt importants a nivell físic que els permetran una millor adaptació al medi, una progressiva autonomia relativa als pares i el seu desenvolupament social i cognitiu.

El creixement es considerable, augmenten de 5 a 6 cm. d'alçada i de 2 a 2'5 kg. per any. També es produeix el canvi de la dentició i la seva necessitat quan a hores de son es situa entre 10 i 11 diàries.

L'infant d'aquestes edats es caracteritza per la seva inquietud. No poden estar més de 30 minuts fent una mateixa activitat, no poden estar quiets en un mateix lloc més de 10 minuts, etc... Però aquesta és una capacitat adaptativa del nen/a que permet que vagi descobrint el seu entorn (ex. els noms dels carrers, els establiments de la ciutat, els arbres del bosc i les seves diferències, etc...). Això vindrà afavorit per la curiositat innata dels infants d'aquesta edat.

1.1.2 Desenvolupament cognitiu

El nen/a de 6 a 11 anys està dins del període intel·lectual que Piaget anomena del "pensament concret", el qual es caracteritza pel fet de :

- * poder establir relacions de causa-efecte entre objectes que no està veient en aquest moment; pot ordenar-los i classificar-los,
- * començar a ordenar l'espai i el temps d'una manera propera i a curt termini,
- * a poc a poc i cap al final de l'etapa, ser capaç de veure diferents punts de vista sobre una situació i ficar-se o entendre el punt de vista dels altres,
- * Tenir la capacitat anomenada de *reversibilitat*, és a dir, és capaç d'elaborar el fenomen de tornada d'una acció si ha vist el d'anada.

Els coneixements previs que tenen els nens/es són fonamentals a l'hora d'adquirir nous aprenentatges, per això serà molt important que puguin anticipar tot allò que ja saben, compartir-ho amb els companys i plantejar els seus dubtes.

Cal tenir en compte que en aquesta etapa el nen/a té cicles d'atenció curts. Serà important, per tant, potenciar l'atenció en les nostres activitats; estan en l'edat de l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura. Per això és interessant que en algunes activitats del cau utilitzin aquestes habilitats, sobretot a partir dels 8-9 anys; tenen dificultats per situar-se en l'espai, encara no el saben estructurar. Per això és bo fer activitats en què els nens/es s'apropriïn de l'espai, se'l facin seu (decorar-lo, penjar-hi dibuixos, etc...).

També tenen problemes per situar-se en el temps, per això és positiu preparar activitats que estiguin estructurades en períodes temporals molt clars, perquè els pugui entendre i seguir.

Tot i que el nen/a d'aquesta edat utilitza la repetició, bàsicament, com estratègia per emmagatzemar informació a la memòria a llarg termini, és important que potenciem l'aprenentatge per assimilació a través del diàleg interactiu i l'acció. És per això que serà important utilitzar el llenguatge per transmetre informació i avantposar la paraula a l'acció.

Són capaços de comprendre i expressar idees mitjançant el llenguatge escrit, però encara no tenen la capacitat de sintetitzar un text.

Apareix també, la capacitat de planificar i controlar la seva pròpia conducta, sempre amb l'ajuda d'un adult i verbalitzant el que fa en veu alta.

1.1.3 Desenvolupament de la personalitat

En aquesta etapa el nen perd progressivament l'egocentrisme que el caracteritzava en l'etapa anterior. Reconeix que els altres tenen una identitat diferenciada de la seva. Comprèn que cadascú té uns interessos, sentiments, afinitats ... diferents als seus.

Diferencia la fantasia de la realitat a mesura que avança en aquesta etapa, tot i que és encara una època en què se sent molt atret per tot allò que és fantàstic, màgic o irreal i jugarà a endinsar-se en aquest món. És una bona eina per motivar la participació dels infants en les activitats, sortides, jocs ...

Al llarg de l'etapa el nen/a busca espais propis per tal d'afirmar-se i desenvolupar la seva pròpia identitat, i això es

manifestarà buscant la intimitat o el distanciament respecte l'adult per tal de viure la seva fantasia. Això implicarà que a poc a poc sigui més autònom. Buscarà conèixer l'entorn i les relacions amb el món físic i social per ell mateix.

Apareix el sentit crític, encara que no de forma objectiva. Pot criticar els altres en les actituds que prenen i fins i tot, alguna vegada, criticar-se a si mateix si no ha fet una cosa bé, però sempre dirigit per l'adult.

Comença a identificar-se com a membre d'un grup social. Alhora, aquestes relacions socials l'ajudaran a valorar-se i a definir-se millor, ja que en aquesta etapa contínuament es comparen i diferencien amb els altres.

El nen/a es fixarà molt en els amics per valorar-se i medir-se a si mateix.

En aquesta etapa l'autoconcepte de l'infant es inestable, és a dir que es pot definir de diferent manera segons la situació o el moment.

L'*autoestima* també pren un paper fonamental en aquesta etapa. Serà en les relacions amb els altres on el nen començarà a valorar-se a si mateix. Buscarà l'aprovació de l'adult en tot el que fa: quan no ha fet una cosa bé hem de dir-li de forma positiva. Ex: "Si t'haguessis esforçat una mica més t'hauria sortit millor."

Si l'adult valora i afavoreix les opinions del nen/a i l'anima a expressar-se, potencia el fet que vagi assumint un control intern dels seus actes, el qual és importantíssim per al seu autoconcepte i autoestima.

Assumeix l'identitat sexual, i segurament associarà el seu sexe físic a una forma de comportar-se o rol social que la societat (família, escola, mitjans de comunicació...) potenciem

constantment. Així, el nen/a assumirà uns patrons de conducta que dependran de la cultura on estigui immers.

1.1.4 Desenvolupament en l'àmbit social

Hi ha diferents àmbits socials on el nen s'anirà desenvolupant.

- Família

Aquesta entitat perd rellevància respecte a les etapes anteriors, però continua essent important ja que li donarà molts aprenentatges fonamentals per a la vida social.

L'infant busca independència amb relació a la família. Tot i que s'espavilarà en la cobertura de les seves necessitats, i buscarà la identificació amb els companys de la mateixa edat, dependrà força dels pares, sobretot a nivell afectiu, per resoldre problemes que el preocupen de debò.

- El grup d'iguals

La influència dels iguals és més important que en altres etapes, en el sentit que poden ser models significatius o un mitjà per autovalorar-se.

En aquesta etapa el concepte d'amistat pren una altra dimensió, i els lligams són més forts i estables.

També comencen a formar-se grups amb objectius i metes comuns, organitzades des de fora per associacions (esplais, caus, esbarts...)

1.1.5 Desenvolupament psicomotriu i el joc com a eina educativa

Les habilitats motrius avancen molt ràpidament ja que assoleixen una gran llibertat de moviments. Això, juntament

amb l'augment de la resistència física i la millora de la capacitat per esforçar-se (tot i que encara no té control per regular aquesta força i aquest esforç), permetrà que el nen/a comenci a mostrar interès pels esports i les activitats físiques. Aquest canvi permetrà, a la vegada, desenvolupar la musculatura en els nens i l'elasticitat en les nenes, així com millorar la seva sociabilitat. Són capaços de fer esforços importants sempre que estigui motivat (ex. pot caminar 10 Km. fent un joc de pistes...).

Millora molt la seva psicomotricitat fina (dibuixar, modelar fang, tallar paper, etc...) però encara no la domina del tot, sobretot en la primera part de l'etapa, en què les activitats haurien de combinar el treball de la psicomotricitat fina amb la gruixuda (jocs de pilota, córrer, saltar, manipular cubs, etc...).

La majoria de nens/es d'aquesta edat encara tenen problemes per orientar-se en l'espai. Per exemple, per saber on és l'esquerra i on la dreta. No domina la **dissociació manual**, (li costa moure cadascuna de les mans independentment de l'altra...). Aquests aspectes els tenen assolits cap als 9 anys. Hem de potenciar l'ordre i la neteja dels espais i del material que utilitza, ja que així aprendrà a situar-se en l'espai i a responsabilitzar-se de les seves coses (part important de l'autonomia que va assumint).

En aquesta edat el joc és l'eina bàsica, amb el conte, de treballar qualsevol objectiu. Això sí: s'haurà de motivar la seva participació.

En aquesta etapa el joc serà la principal eina educativa per treballar els nostres objectius juntament amb el conte, ja que juga a representar personatges i accions sovint fantàstics.

Acostumen a fer representacions escèniques amb els companys.

Altres jocs interessants poden ser els de manipulació d'objectes petits on puguin utilitzar la imaginació i construir (lego, play-mòbils o qualsevol tipus de joc de construcció...). Podem introduir els jocs de taula, tot i que no són capaços de planificar estratègies.

En aquesta edat accepten bastant bé les regles de joc. Cap el final de l'etapa seran ells mateixos qui les crearan, així com també poden castigar qui no les compleixi.

Els infants d'aquestes edats es poden negar a participar en els jocs que organitzem, en aquests casos es millor no forçar-los i intentar motivar-los, segurament estan avergonyits per la possibilitat de mostrar-se inferiors davant els altres.

2 Objectius generals de l'etapa

* **Ser soferts a tota mena d'esforç.**

Creiem que és amb l'esforç que s'aconsegueix un progrés i, per tant, un enriquiment de la persona: amb l'esforç es venç la inhibició i el comodisme que provoca actualment la societat. S'ha de ser sofert a tot allò que calgui i no d'una manera passiva sinó assumint aquest esforç.

Per a follets proposem:

- Entendre la relació esforç- resultat. Sobretot en resultats immediats o a curt termini;
- Fer veure la necessitat d'un esforç personal i grupal per aconseguir un objectiu que ens haguem marcat;
- Ésser capaços d'acceptar aquests esforços sense plànyer-se;
- Conèixer el propi cos i llurs possibilitats;
- Reconèixer la necessitat de diferents tipus d'esforç (intel·lectual, físic, afectiu) en situacions molt concretes (haver pensat com solucionar un problema, haver pres una decisió difícil tots junts, fer favors o ajudar els companys i companyes);
- Assolir l'autonomia necessària per cobrir les seves necessitats primàries (vestir, cuidar els estris, resoldre sols els petits problemes);
- Començar a sensibilitzar-se i valorar l'esforç dels altres companys i companyes així com el propi.

* Respectar i cuidar la seva persona, tant físicament com mental.

Cal un coneixement previ de si mateix, de les seves possibilitats i dels seus límits; la recerca per millorar i el desenvolupament de les seves aptituds i actituds. La persona ha de tenir un autocontrol, ja que això li permet posseir-se més plenament i actuar més coherentment envers la societat.

Proposem per a follets:

- Adquirir hàbits d'higiene personal (rentar-se, vestir-se, canviar-se la samarreta, endreçar la roba...), especialment durant els campaments;
- Conèixer les possibilitats del propi cos;
- Començar a reconèixer els propis sentiments.

* Fer del respecte mutu una norma de vida personal i col·lectiva.

El respecte és la base d'una convivència en llibertat.

Proposem per a follets:

- Acceptar les normes de convivència tot implicant-se en la seva elaboració;
- Participar en els treballs de grup;
- Conèixer les diferències entre els companys de la unitat;
- Acceptar els altres;
- Respectar els materials compartits o els d'altres companys i fer-ne un bon ús;
- Aprendre a compartir;
- Adonar-se de la sensibilitat i dels sentiments dels altres.

* Ser sincers; que no falsegin el seu pensament.

La sinceritat permet unes relacions positives, vàlides i constructives, alhora que clarifica la comunicació entre els individus.

Proposem per a follets:

- Estalviar-se de dir mentides indiscriminadament;
- Distingir fantasia de realitat;
- Reconèixer els propis actes i errors.

* Ser honestos.

No utilitzar els altres com un mitjà ja que comporta dependències i servituds.

Proposem per a follets:

- Adonar-se de les coses que es fan i dels defectes que tenen;
- Valorar els efectes dels seus actes.

* Ser responsable.

Ser capaços de donar sempre raó dels seus actes. Tot acte que es realitza s'ha de saber perquè es fa. La manca de responsabilitats comporta una despersonalització i dependència dels altres i, per tant, la possibilitat d'ésser manipulats.

Proposem per a follets:

- Treballar l'hàbit de responsabilitzar-se de petites coses concretes: les pertinences personals, algunes coses de la unitat...;
- Responsabilitzar-se de càrrecs en benefici del grup;

- Saber perquè es fan les coses;
- Responsabilitzar-se de conèixer les dades de les activitats (on anem, quan...).

* Ser solidaris amb totes les persones que lluiten per la llibertat i la justícia.

Amb la lluita i l'aportació conjunta de tots com podem aconseguir el món que volem. Creiem que cap home pot inhibir-se d'aquesta lluita, per tant la solidaritat no ha de basar-se tan sols en paraules sinó en fets.

Proposem per a follets:

- Aprendre a compartir les coses en l'àmbit més proper (cau, amics, família...);
- Prendre consciència de les necessitats de l'ajut mutu i practicar-lo;
- Aprendre a treballar en equip repartint tasques i compartint opinions.

* Participar activament en la vida col·lectiva.

Aportar el propi esforç per a la millora de la vida col·lectiva. La dimensió social de l'ésser humà obliga a participar en la vida col·lectiva, aquesta participació ha de tendir a una millora de la societat i ha d'ésser activa a partir de l'entorn immediat. Ésser humà i societat no són deslligables i no s'entén el progrés de l'un sense l'altre.

Proposem per a follets:

- Participar en les activitats de la unitat i de l'agrupament, així com en d'altres més obertes en l'àmbit del barri o poble;
- Participar de l'autogestió de la unitat manifestant les opinions, llençant propostes...;
- Participar de la gestió de l'agrupament assistint a les assemblees i ajudant en la seva preparació, dins l'àmbit de la unitat, tot aportant la seva manera de sentir i opinar;
- Complir els càrrecs amb l'ajut dels caps quan s'escaigui.

* Ser conscients que la natura és font de vida, i l'estimin i la protegeixin.

L'estimació per la natura suposa una aproximació al que aquesta significa, adaptant els mitjans artificials a l'ésser humà sense caure en els paranys de la societat consumista. La no-protecció de la natura porta a la seva destrucció i, per tant, a la destrucció de la vida.

Proposem per a follets:

- Conèixer l'entorn més proper i les característiques principals d'algunes espècies;
- Saber-se moure pel medi;
- Adquirir hàbits de respecte i interès per conèixer-la.

* Adoptar un estil de vida auster, alegre i optimista.

Entenem per persona austera aquella que sap prescindir d'allò que no necessita. L'alegria i l'optimisme faran que visquem amb il·lusió.

Proposem per a follets:

- Discernir entre les coses necessàries i les que no ho són;
- Aprendre a prescindir d'alguns objectes innecessaris, sobretot en moments determinats;
- Procurar economitzar el material i aprendre a reciclar-lo;
- Aprendre a valorar coses i fets en els seus vessants positius;
- Procurar confiança amb ell/a mateix/a i els companys/es;
- Aprendre formes de passar-ho bé sense necessitat de diners addicionals o determinats recursos.

* Estimar i interessar-se pel seu país

Conèixer la seva gent, la seva història, el seu progrés..., i ajudar a la seva construcció.

Proposem per a follets:

- Conèixer el barri o poble fins al punt de moure-s'hi sense problemes i conèixer-ne tradicions i costums.

* No mancar mai al seu compromís.

És la confiança i l'acompliment de les responsabilitats el que ha de ser norma de vida per a la construcció d'una societat on l'ésser humà estigui alliberat de tota servitud.

Proposem per a follets:

- Arribar a acords, reflexionats per tots, que ajudin la convivència;
- Comprendre, mitjançant el conte, el joc, les activitats, la necessitat detenir en compte diferents valors i normes (ajut mutu, respecte, escoltar els altres, participació...);
- Assumir progressivament determinats compromisos concrets i personals amb l'ajut dels caps (compliment de càrrecs, compartir les coses...);
- Assumir progressivament, l'esforç i l'autocontrol com a mitjà per aconseguir els acords i valors adquirits.

* Afavorir l'esperit crític.

- Procurar desvetllar actituds d'anàlisi i observació directe;
- Aprendre a trobar ells mateixos (amb l'ajut dels caps) les respostes als seus interessos;
- Ésser capaç de descriure's;
- Procurar llençar propostes.

* Potenciar la creativitat.

- Assajar amb diferents materials la creació lliure d'objectes (expressió artística, joguines, representacions de la realitat...);
- Posar en comú idees i dur-les a la pràctica;
- Proposar solucions a petits problemes de convivència o d'ordre tècnic;
- Assajar diferents formes d'expressió.

* Millorar la comunicació.

- Ésser capaç de comunicar i rebre diferents estats d'ànim i sentiments propis i dels altres;
- Aprendre a tenir en compte els sentiments dels altres de forma efectiva;
- Assajar diferents formes d'expressió en grup.

* Afavorir l'autocontrol.

- Mostrar-se capaç de realitzar petits esforços;
- Conèixer el propi cos i adquirir l'autonomia necessària per participar dins el grup sense dependre dels altres;
- Saber estar en grup i treballar en equip.

* Autogestió.

- Adquirir autonomia personal;
- Aprendre a cuidar dels seus estris i els del grup;
- Participar en la discussió de problemes;
- Aprendre a treballar en equip;
- Participar en la presa de decisions;
- Aprendre a discutir en el marc del diàleg.

3 La pedagogia de l'acció.

La pedagogia de l'acció pot semblar un tema precipitat, però és molt important, ja que els follets han de començar a posar una bona base per a la seva autonomia. Cal tenir en compte que amb els follets no fa referència a grans projectes sinó a activitats bàsiques i que poden ser quotidianes a l'activitat de dissabtes i dels campaments (tallers, plantar tendes, fer motxilles...) que no hem de fer els caps. Però també són possibles petits projectes.

Creiem important que els nens/es proposin i puguin expressar les seves inquietuds i interessos, i alhora que puguin valorar tots junts l'activitat per tal que se sentin participants dels projectes i activitats i de la pròpia unitat.

Així, cal que tots els infants d'una unitat tinguin "veu i vot" a les decisions que afecten tot el grup.

Cal que tinguin certa autonomia i siguin responsables d'allò que fan, és a dir, no hem de caure en el paper de fer de "mames i papes", però tampoc cal fer-los créixer de cop, sovint, cal ajudar-los o mimar-los una miqueta. S'ha de saber en quin nivell i en quins moments cal actuar, ja que, pel bé de la unitat, a vegades és millor ajudar-la a rectificar a temps que no pas deixar que tingui un fracàs.

Un cop acabada aquella activitat que ha estat especial, més específica, pensem que és interessant fer-ne una valoració, els follets també hi participaran. Però en aquest cas, la valoració haurà de ser força immediata, ja que tot i que el nen/a és capaç

de recordar fets, li és difícil estructurar-los i situar-los en un espai i temps. I li serà difícil fer una valoració, ja que el seu centre d'interès haurà canviat, tindrà altres motivacions, i haurà passat a un segon terme, malgrat que els quedarà el record de l'activitat, i si s'ho han passat bé o malament.

Cal, doncs, fer una valoració just acabada l'activitat, sinó és difícil que puguem valorar quins aspectes que han anat bé i quins no, i tenir-la en compte per la pròxima vegada.

Finalment, cal subratllar que dels cinc punts en què el mètode general divideix la pedagogia de l'acció -també anomenada pedagogia del projecte, especialment per a les etapes educatives més grans-, els follets entren a prendre part en el projecte a partir del punt de la realització. Si bé poden fer propostes, els follets no seleccionen mai al cent per cent una acció i molt menys la preparen. Pel que fa a la valoració, sovint és positiu que la facin, sempre que sigui al seu nivell.

4 El compromís

A l'hora de plantejar-nos el compromís en l'edat de follets ens hem adonat, que en aquesta edat encara no poden comprendre conceptes que no siguin palpables i concrets. Els problemes i conceptes més o menys abstractes li comporten certes dificultats que forçosament haurà de solucionar a base d'imaginació no-lògica. Efectivament, considerem perillós sortir del marc de l'acció o concepte concret i palpable. D'altra banda, cal no oblidar que encara és egocentrista en gran mesura i no pot posar-se en el lloc de l'altre. Pren la norma ètica com un joc del qual pot sortir quan vulgui.

Tampoc no podrà fer una diferenciació entre les normes d'unitat i la Llei: massa abstracta perquè la pugui entendre.

L'objectiu que perseguirem no serà que el follet es comprometi explícitament, sinó la simple transmissió d'uns models de conducta i actituds davant l'entorn. Ell/a tampoc no podrà comprometre's perquè el que li interessa és el moment i motivacions presents, no els compromisos passats i futurs. Aquesta coherència caldrà buscar-la a l'Estol o cap al final de follets, però no abans perquè podríem portar-lo a contradiccions i a un posterior rebuig.

El que sí podem perseguir és un compromís momentani vers qüestions molt concretes i palpables, com guardar el material o realitzar una tasca determinada.

Com a eines metodològiques suggerim:

El conte: a partir dels personatges que hi surten es poden treure normes que ens ajudaran (p.ex.: En Jaumet ajuda els companys).

El joc dramàtic: com a història viscuda i reforçadora de models.

La valoració: a les "xerradetes" dels fets positius de la unitat, sense donar gaire relleu a les persones.

És convenient que les conclusions quedin reflectides en dibuixos o frases que es penjaran al cau. Aquestes frases seria bo que les expressessin amb les seves paraules: no imposablem una redacció concreta.

És força interessant que després de fer la valoració i el redactat de tots els punts en fem un recull, com per exemple un llibre amb contes, o una exposició de dibuixos, o un mural amb fotografies que representin els membres de la Unitat, com a celebració. Per tal que la unitat tingui un resultat palpable de les conclusions a què han arribat i tinguin un recordatori continu.

5 El marc social i natural

* Marc social

Durant l'etapa follets és important començar la descoberta i coneixença de l'entorn social, del poble o barri on hi ha el cau, ja que els resulta molt senzill treballar amb àmbits prou concrets, que puguin assimilar fàcilment. A més, és impossible que coneguin el barri/poble que els envolta en tots els sentits (recursos, serveis, gent...)

Aquest entorn més immediat es pot treballar directament (descobertes...) O indirectament (activitats diverses pel barri).

De totes maneres, els follets d'avui són ben capaços de treballar amb conceptes com són cultures, països, planeta i món, per la informació que en reben en la seva vida quotidiana.

* Marc natural

A més d'un àmbit a descobrir i conèixer l'entorn natural és una gran motivació per als follets. Cal aprofitar el contacte dels infants amb la natura, ja que aporta un efecte molt positiu ja que la majoria habitualment viu en un entorn social. La novetat sempre és atractiva per als més petits. La descoberta del medi natural és important des de l'etapa follets perquè aprenguin a viure-hi, a convida-hi i a aprofitar-ne els recursos.

6 La unitat

L'infant de 6/7 anys encara té poca capacitat per relacionar-se en grup, però de mica en mica l'anirà augmentant. Per això és recomanable treballar en grups petits dins els quals les relacions siguin més fàcils. Així, a moltes activitats de Follets ens resulta molt útil treballar en petits grups que poden oscil·lar entre 4 i 5 nens/es en funció de cada unitat i de l'activitat que es desenvolupa. Aquest grup serà el medi d'integració a la unitat.

Els grups poden ser fixes o mòbils. A la majoria d'activitats es pot treballar en grups mòbils, però quan ens interessa potenciar especialment l'estabilitat treballem en grups fixes (en una activitat poc madura en què els infants encara no estan centrats en el grup, i en especial en activitats de llarga durada com excursions o campaments).

Sempre hem de tenir present que els grups han d'estar immersos en la vida de la unitat, mantenir vius tant un com l'altra, i que les seves tasques han de ser una aportació a la unitat. Així evitarem possibles rivalitats entre grups sense desapropiar els avantatges que ens poden comportar.

Això no vol dir que totes les activitats s'hagin de realitzar a través de grups, moltes es poden fer conjuntament, tenint en compte què tenen ganes de fer els nens/es i quin desenvolupament segueix la dinàmica de la unitat. Per exemple, sovint és útil dividir en grups en moments/èpoques en què la unitat està massa dispersa. El que cal vigilar en les activitats conjuntes són els possibles casos de marginació.

És recomanable, a l'hora de fer els grups fixes, tenir en compte un test sòciomètric previ. Així els caps tindran una sèrie de dades per valorar i respectar, si convé, els grups naturals que existeixin.

Les decisions finals s'han de prendre amb la unitat, després de discutir-les en petits grups, si cal. El Consell de Follets resulta molt útil per a aquestes decisions: és la reunió de tota la unitat, on els follets s'han de sentir a gust i ser ben sincers davant els seus companys. A més resulta una eina molt positiva, si s'usa adequadament, per a la resolució de conflictes.

D'altra banda, els follets necessiten un seguit d'atencions, sobretot quan arriben de nou a l'agrupament. Per això va bé que el nombre total de nens/es a la unitat no sigui excessivament gran (recomanem entre 10 i 20 nens/es; fins i tot 20 són massa si l'equip de caps no és prou experimentat).

Funcionament

Una eina que ens pot ajudar molt en el treball amb el grup són les normes. A partir de les circumstàncies que es produeixen cal aprofitar per parlar-ne i que el grup en tregui conclusions.

Cal aprofitar situacions positives per fer aquest fet, com per exemple quan l'activitat ha sortit bé, perquè tots hem seguit unes normes de convivència i de respecte.

No hem d'esperar però, que els nens/es s'hi comprometin de ferm; no hem de tenir pressa. El que hem de pretendre en aquesta etapa és que l'infant aprengui i interioritzi models. És interessant que cada norma estigui penjada al cau en rètols independents (pot ser amb l'ajut de dibuixos o altres recursos que les faci més atractives).

Per dur a terme els objectius realitzem quatre tipus bàsics i generals d'activitats: trobades al cau, sortides/excursions, matinals i campaments.

És recomanable que les trobades al cau no durin més de dues hores reals. Amb elles mantenim un contacte mínimament periòdic amb la unitat. Farem activitats diverses, tallers, jocs..., i és recomanable sortir una estoneta a jugar al carrer per esbargir els infants i fer vida de barri.

Pel que fa a les sortides poden ser d'un o dos dies; en les de dos dies s'aprofita molt més el temps, sobretot si es fan activitats que potenciïn l'autonomia personal, l'autosuficiència i els hàbits. De totes maneres, a vegades és adient fer sortides d'un dia, sobretot durant les èpoques de més fred o si el grup no està acostumat a dormir fora.

Les matinals són útils per anar a veure algun espectacle (teatre, titelles, festes de barri...) o bé per realitzar grans jocs pel poble o barri. Si el grup de nens/es va sol, caldrà vigilar-los.

En els campaments és on s'ha de desenvolupar activitats que recolzin l'evolució del grup. Per la convivència que comporta, un campament és un important vehicle d'integració i d'adaptació. És molt important que tothom hi participi ja que en ells és on realment podrem valorar el grau d'assoliment dels objectius generals de curs.

En funció del grup es poden fer més o menys llargs, però si passen de 9 o 10 dies poden ser excessivament esgotadores, tant per a l'infant com per a l'adult.

7 Les activitats

Les activitats amb follets han de ser, preferiblement:

- Alternades: tant mogudes com tranquil·les, de diferents estils (jocs, tallers...); així, s'aconsegueix mantenir el ritme i l'atenció i, alhora, potenciar el desenvolupament de l'infant en totes les seves vessants.
- Participatives: que el nen/a se'n senti protagonista.
- Engrescadores: que captin l'atenció i motivin des de bon començament.
- Vistososes: els objectes grossos i acolorits atrauen més els follets.
- Senzilles i entenedores: sovint trobem infants acostumats a grans muntatges; cal no oblidar que primer han d'aprendre les coses més bàsiques, que també són importants.
- Curtes: els follets de seguida es cansen de fer el mateix i, a més, els costa molt mantenir l'atenció. Quant a la durada concreta depèn del tipus d'activitat i del grup amb què es treballa; de totes maneres és recomanable que no es facin activitats durant més de dues hores i que cadascuna d'elles no duri més de trenta minuts.

A més de tot això, cal dir que les activitats mogudes tenen una importància especial en l'etapa follets, ja que, per naturalesa, aquests són força inquietos. D'altra banda, les activitats més complexes, haurien d'estar, sobretot, molt ben organitzades, per tal de no crear confusions entre els caps. Sempre que sigui possible és recomanable tenir alternatives a les activitats

programades, per si aquestes no funcionessin o no es poguessin dur a terme.

En plantejar les activitats, cal tenir present que les han de fer els nens/es i que, per tant, han de partir dels seus interessos. No tot el que als caps ens sembla divertit ho és per a ells.

Com a recurs, sovint és útil aprofitar activitats extres, que ens vinguin establertes (festes majors, carnaval...) o que se'ns acudeixin i que surtin de la rutina: evitem la monotonia i les tipificacions.

Finalment s'ha de fer especial esment en la dificultat de les activitats, ja que, si bé una activitat massa complicada per als follets serà inviable, una de massa senzilla tant físicament com psicològica, seria contradictòria amb l'objectiu de desenvolupament de tota l'etapa educativa.

Com a activitats/eines que s'adiguin més amb l'etapa follets cal destacar entre d'altres, el joc, el conte, l'activitat d'expressió, la vetlla (dances, cançons) i la descoberta.

El joc ha de ser la principal activitat dels follets, ja que sempre els engresca i s'hi pots treballar tota mena d'objectius. A més, el joc serveix per integrar el grup, per exemple, perquè hi pots treballar les normes i, per tant, la convivència.

Per altra banda, quan programem un joc, han de vigilar el seu grau de competitivitat, ja que si és massa alt, la unitat corre el risc de, en lloc d'integrar-se, disgregar-se.

El conte és el centre motivador per excel·lència, ja que sol captar molt bé l'atenció de l'infant. Malgrat tot, perquè realment la capti, un conte ha de ser divertit i despertar la curiositat dels follets. A més, per tal que els enriqueixi, ha de permetre veure clarament dins els seus sentiments. El nen/a necessita ajuda per comprendre's millor dins la complexitat del món que l'envolta.

El conte respon essencialment a aquestes necessitats: posant en escena personatges fantàstics, simbòlics, etc.; aborda problemes humans universals; afavoreix el desenvolupament de l'infant fent-li veure que se'l comprèn, fins i tot en les seves angoixes i desitjos més profunds.

D'altra banda el conte és un mètode excel·lent per formar els hàbits d'atenció, però cal no abusar-ne. Ens pot servir per introduir les normes i el compromís, per parlar dels personatges i fer petits judicis de valor; ens fa més fàcil que els propis follets arribin a conclusions.

Els contes més útils per a l'etapa follets han de tenir un bon grau de rapidesa d'acció; constantment han de passar coses. A més, aquests fets han d'estar molt ben entrelligats, de manera que l'infant no es perdi, a la qual cosa ajudarà l'element repetitiu. Finalment, cal pensar que les imatges familiars, encara que siguin tenyides de fantasia, ajudaran el follet a entendre la història.

Dins de les activitats d'expressió hi trobem les d'expressió oral i/o corporal (obres de teatre, mim...) i les d'expressió plàstica (taller). A les primeres, a més de la parla i l'expressió del cos, treballarem l'ordenació de l'espai. Amb els tallers es treballa, en concret, la construcció i el desenvolupament de dos punts tan importants en l'etapa follets com són l'habilitat manual i la psicomotricitat fina. D'altra banda, amb totes les activitats d'expressió es treballa molt la imaginació i la creativitat.

La vetllada és una activitat que preferentment es realitza a la nit (20.00h) i que s'aprofita per reunir tot el grup al final d'un dia intens.

A l'etapa follets, amb la vetllada es busca sobretot la creativitat i la diversió, que ens portaran a fer sorgir una atmosfera de complicitat i una sensació de benestar dins el grup; així, la

vetllada potencia a bona relació entre els follets i, per tant, el sentiment d'unitat.

Per a aquesta etapa, totes les activitats d'animació "vetllades incloses" han de ser, com el seu nom indica, animades i engrescadores. Per tant, cal procurar que siguin molt actives i participatives.

Hem de pensar que podem fer diferents tipus de vetllades (xerrades sobre el consell de follets, cançons -animades o més tranquil·les-, danses, activitats d'expressió, etc.), de manera que és convenient anar-les combinant per escollir les més adequades en cada moment.

Finalment, dir que, malgrat que totes les activitats d'animació acostumen a encarar-se a la diversió de què hem parlat, molt sovint ens ajuden a treballar altres objectius educatius que es poden haver plantejat en el programa.

Per acabar, la descoberta, tant social com natural, és essencial per als follets ja que necessiten centrar-se en l'espai on es mouen. És precisament en aquesta etapa quan l'infant inicia el seu contacte més important amb l'entorn. Per això se n'ha de treballar molt bé la coneixença -que s'aconsegueix amb la descoberta-; cal tenir present que el seu entorn és el medi on ha de viure i conèixer. Finalment, destacar l'especial importància que té la descoberta del medi natural, ja que és el que menys coneixen la majoria dels follets.

Un bon contacte amb la natura evita, per exemple, problemes com el de la por a la foscor o als sorolls del bosc.

8 Ambientació i motivació

A partir dels sis anys podem trobar-nos amb relativa freqüència, amb nens/es a qui costa molt participar a les activitats que preparem per a la unitat, sigui per la facilitat que tenen per distreure's o perquè fer allò no els ve de gust en un moment determinat, si se'ls estimula sense forçar-los aquesta freqüència serà menor.

D'aquí la importància vital que té la motivació en l'etapa de Follets.

Tradicionalment els follets no han estat especialment difícils de motivar. Amb tot, no hem de desatendre aquest aspecte a la nostra unitat ja que serà bàsic per fer que l'infant trobi un fil conductor i un rerafons en tot allò que fa.

A grans trets podríem establir dues classes de motivació. La primera és aquella que realitzem de manera espontània i en moments aïllats, com el reforç positiu que els caps donem als follets durant el dia. La segona és de tipus més general i ens permet tenir un rerafons per a totes les activitats que duem a terme i fer-les coherents entre elles; és l'ambientació.

L'infant d'aquesta etapa moltes vegades confon la fantasia amb la realitat (o vol confondre-les). Això vol dir que en aquest camp tenim una gran font de motivacions. Per exemple, mitjançant la fantasia podem caminar sense cansament, fer tota mena de treballs manuals i, fins i tot, fer entendre el compromís i els punts que els componen. És per tot això que l'element fantàstic serà bàsic en les ambientacions que creem.

L'ambientació és imprescindible en totes les programacions de follets, tot i que la durada és molt relativa. Per exemple es pot crear una ambientació general de curs i dividir-la en tres parts, per trimestres. Així, cada subdivisió de l'ambientació general es podrà adequar als objectius educatius de cada trimestre, i permetrà que l'infant assimilar cada una d'elles i encarar la següent amb més facilitat. De totes maneres, és important tenir present que si en un moment determinat, encara que sigui a mig curs, l'ambientació no funciona, és millor canviar-la a temps que no pas deixar que vagi de pitjor a pitjor. Això no ha de ser cap problema per al follet, ja que gràcies a la seva

imaginació és molt capaç d'endinsar-se ràpidament en una nova història.

Finalment, cal dir que el nom de l'etapa pot donar lloc a molts tipus d'ambientació. No obstant això, es pot treballar el tema follets en general -mitjançant, per exemple, el llibre dels follets-, mentre cada equip de caps pot crear una ambientació diferent que cregui convenient.

9 Tradicions

Quan Escoltes Catalans va fer el canvi de nom de Fures a Follets, calia crear tota una sèrie d'elements entorn al nou nom per tal de donar-li sentit, a més d'eines de treball com a recurs d'ambientació- tradició. Aquests elements es van recollir en al Llibre dels Follets, que han de tenir tots els agrupaments. A continuació, n'expliquem alguns aspectes bàsics.

Els follets són uns éssers petits que medeixen aproximadament un pam d'alçada, tot i que poden variar la seva mida segons els convingui menjant cireretes d'arboç blaves. Viuen a tot arreu: a la ciutat, a les muntanyes, al bosc, als llocs propers al mar... i els agrada mirar, tocar totes les coses i tafanejar. També els agrada molt jugar i tenir una bona colla d'amics i amigues. Són endreçats, nets i polits.

Bàsicament, els follets solen vestir un barret, una casaca amb cinturó i unes botes. A més, porten una bosseta lligada al cinturó on guarden tot d'elements, com cireretes d'arboç blaves, que els donen la seva màgia.

L'lu i l'Elna són els Grans Follets del Bosc, que mantenen units tots els follets del món. La resta de follets viuen en poblats (agrupaments), cadascun dels quals té un barret com a símbol de la unitat amb els colors del fulard. El barret és molt important, ja que si el perden s'obliden que són follets.

Com a personatges negatius, hi ha el Ronyós i la Pesanta, que es dediquen a fer la vida impossible al món i, en concret als follets. El primer representa la contaminació i el dany al medi ambient

en general, de manera que els seus rastres són obvis; la Pesanta es descobreix perquè deixa marques de mans negres. Ella és la que fa que perillin els barrets dels poblats de follets.

A més de totes aquestes tradicions dels follets, íntimament relacionades amb l'ambientació general de l'etapa, tenim la Cançó dels Follets, de tots els follets d'Escoltes Catalans, com a emblema propi i unificador.

A part d'aquesta cançó, però, cada unitat o agrupament pot tenir-ne una de pròpia que doni sentiment de grup als seus. D'altra banda, una tradició concreta d'aquests grups -sense que sigui una cançó- també serveix per potenciar aquest sentiment: pot haver, per exemple, un lema que la unitat de follets digui sempre que comenci i/o acabi el Consell de Follets.

En aquest cas cal destacar que una tradició no només pot ser una cosa que fa molt de temps que la unitat fa, sinó que també pot ser un lema, una cançó, un acte característic del grup, que podem inventar en un moment determinat i que pot resultar que tingui èxit dins el grup, perquè s'hi senti identificat.

Finalment, és important tenir en compte que una tradició no és simplement un símbol de la unitat sinó que sempre té i ha de tenir un rerafons d'objectius. És a dir, les tradicions són una manera de revestir els valors que en el fons volem tractar (cohesió de grup, optimisme, solidaritat...), que podem reconèixer o bé per la forma de la o bé pel contingut.

10 El paper de l'equip de caps

És important que els caps de follets siguin capaços de jugar amb els infants, els follets es senten molt millor si saben que, a més de caps, som amics seus, la qual cosa facilita força la tasca educativa.

És clar, que els follets no són prou grans per anar sols pel món, però cal evitar la sobreprotecció o el dirigisme rígid. El nen/a s'ha de sentir ell/a i ha de poder manifestar-se tal com és, això sí, respectant els companys i tenint cura de la seva seguretat física. Els caps han d'animar contínuament la unitat, superar el nen/a en ganes de fer coses i fent oblidar el cansament que de vegades es produeix.

Cal no oblidar que els caps no hem de treballar la Pedagogia de l'Acció des d'aquesta etapa per tal que els infants es formin una bona base d'autonomia personal.

Pel que fa a la constitució de l'equip, tal com pot passar amb altres etapes, és important que sigui mixt, que hi hagi alguns caps amb experiència i algun d'ells (coincidint o no) amb experiència a Follets, concretament que conegui el grup. És a dir, és important fer un bon relleu.

Finalment, cal destacar que per a l'etapa Follets, és especialment important la relació caps-mares/pares, ja que el bon funcionament de la unitat es basa, entre altres coses, en la confiança que ens puguin tenir les mares i els pares o tutors dels follets.

